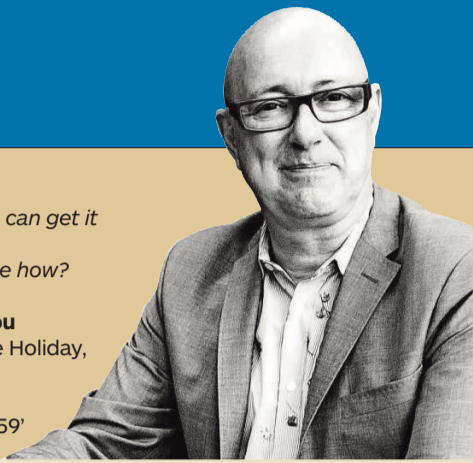

COLUMN
FRANK
VAN MASSENHOVE

Nice work if you can get it
And if you get it
won't you tell me how?

'Nice work if you
can get it', Billie Holiday,
'The complete
Billie Holiday
On Verve 1945-59'

Opium

Begin 2005 legden we onze drie vakbonden uit wat we met de federale overheidsdienst van plan waren. Ze luisterden stilzwijgend naar onze plannen en zeiden daarna - uit gewoonte, waarschijnlijk - dat ze er tegen waren. Ik stelde hun voor om het toch maar eens aan hun leden voor te leggen.

Een paar weken later kwamen twee vakbonden ons melden dat ze de plannen zouden steunen. 'Onze leden zeggen ons dat het management meer met hun geluk inziet dan de vakbond', vertelden de voormannen van de christelijke en de liberale vakbond me.

Bij de derde vakbond gaven ze toe dat ze dat van het geluk ook gehoord hadden, maar men vond dat zij wel wisten wat goed was voor hun leden. Ze blijven zich tot op de dag van van-

dingen van de maatschappij. Het gevolg is dat de terechte vraag naar een rechtvaardige herverdeling schrill en vals klinkt. Het is een ongemakkelijke houding die door een steeds groter deel van de bevolking als schijnheilig wordt ervaren en dus ongenadig wordt afgestraft in het stemlokaal.

De nieuwe fase in het kapitalisme dreigt nog meer onheil te veroorzaken in sociaaldemocratische rangen. Naast belastingen was werken in de linkse bijbel de geprefereerde manier om rijkdom te herverdelen. Door te werken kreeg iedereen een menswaardig loon, waardoor men waardig kon leven. Werken is dus niet alleen een methode om in zijn materiële noden te voorzien, maar ook de belangrijkste zingeveer. De socialistische droom was volledige tewerkstelling. Het werd zelfs nog in 2000 met zoveel woorden gezegd door Tony Blair.

Maar anno 2015 worden we geconfronteerd met een economisch herstel zonder bijkomende jobs. In de uitstekende reeks daarover in De Standaard wordt als uitleg gegeven dat 'digitale bedrijven steeds minder kapitaal en investeringen nodig hebben om financiële waarde te creëren. En daardoor ook steeds minder werknemers.'

Als die tendens doorzet, verliest werken zijn functie als herverdelers en zingeveer. Voor steeds meer mensen, ook voor Bregman, staat het als een paal boven water dat we afstevenden op systemen van basisinkomen die mensen toelaten een alternatief voor hun zingeving te vinden in andere domeinen dan het werk.

De gigantische hamvraag blijft: hoe zal men de ongelijkheid bestrijden? Paul Krugman liet vorige week op een internationaal vakbondcongres (*De Tijd*, 17 april) geen spaander heel van theorieën als 'geen groei met grote ongelijkheid' en 'streven naar gelijkheid hindert de groei'. Maar hij sprak zich wel ondubbelzinnig uit voor verregaande herverdeling. 'Hoe ongelijker de samenleving, hoe gepolariseerder de politiek en hoe groter de kans dat je het verkeerde beleid voert voor de bevolking.'

De sociaaldemocratie zal, wil ze overleven in de 21ste eeuw, haar oude vormen en gedachten moeten afslachten, de gereguleerde duurzame groei omhelzen en op zoek gaan naar nieuwe herverdelingsmechanismen. Maar zij niet alleen, ook liberalen die zich de ideeën van Adam Smith nog herinneren en weten dat ook hij tegenstander was van groeiende ongelijkheid, zijn aan diepgaand denkwerk toe. Bregman ziet noch voor het socialisme noch voor het liberalisme enige toekomst. Zijn kurkdroge analyse: 'Ideologie is gesecculariseerde godsdienst.' Zou ook gesecculariseerde godsdienst opium voor het volk zijn?

Frank Van Massenhove
Voorzitter van de federale overheidsdienst Sociale Zekerheid. Hij schrijft deze column in eigen naam.

Gratis geld is een 'hot' onderwerp onder economen. Het past in de logica dat de koopkracht de stabilisator is van onze economie.

De koopkracht - en niet meer jobs - als motor van de economie? Eigenlijk weet men sinds de financiële crisis dat koopkracht gegarandeerd door de overheid tot een grotere stabiliteit leidt dan de creatie en de vernietiging van jobs in een vrije markt. De uitkeringen van de sociale zekerheid werden toen 'automatische stabilisatoren' van de economie genoemd. Dankzij de sociale zekerheid was de crisis in ons land in 2008 veel minder diep dan in de Verenigde Staten.

Dankzij onze belastingen keren we dit jaar 75 miljard euro 'gratis geld' uit. Het gaat om kinderbijslag, vervangingsuitkeringen door ziekte, beroepsziekten, arbeidsongevallen, invaliditeit, werkloosheid, brug- en andere pensioenen, familiaal verlof, maatschappelijke hulp en toelagen tot promotie van tewerkstelling. Daarnaast krijgen we 'in natura': ziekteverzekering en gratis onderwijs. En wat 'coaching': van jonge ouders bij Kind en Gezin en budgetbegeleiding door OCMW's. Die prestaties in natura kosten samen 50 miljard euro. De totale herverdeling in ons land bedraagt dus 125 miljard euro, waarvan 75 miljard in cash en 50 miljard in natura.

Onze sociale zekerheid is essentieel voor onze maatschappij, maar ze is zeventig jaar oud. Intussen opgelapt door honderden nieuwe wetten met een labyrint van buizen, leidingen en organisaties. Die complexiteit geeft aanleiding tot vele misbruiken zoals, die vorige week aan het licht kwamen bij werkloosheidsuitkeringen, maar ook tot enorme administratieve kosten van 11 miljard euro. De sociale zekerheid beantwoordt niet meer aan essentiële democratische waarden zoals transparantie, gelijkheid, controleerbaarheid, vrij van belangenvermenging en machtsmisbruik, fairness en vrijheid.

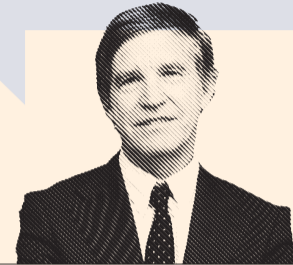
Glazen huis

Een basisinkomen is de versie 2.0 van onze sociale zekerheid. Ons voorstel is om dat als volgt te verdelen: 170 euro/maand tot 17 jaar, 500 van 18 tot 25, 700 van 25 tot 60, 800 van 61 tot 67 en 1.300 euro per maand daarboven. Dat kost 89 miljard euro (zie tabel), of 14 miljard meer dan de 75 miljard cash die we nu al uitkeren.

Krijgt iedereen er plots 500 of 700 euro per maand 'bij'? Nee, vanwaar zou dat geld plots komen? Het gaat erom dat elke burger een onvoorwaardelijk recht krijgt op een uitkering, die grotendeels de huidige uitkeringen vervangt. Wie nu 1.600 euro netto verdient, krijgt dan op zijn loonbriefje: basisinkomen 700 euro, arbeidsloon 900 euro. Voor werkende mensen wordt het basisinkomen een deel van hun huidige loon, waarop ze kunnen terugvallen als ze hun ontslag geven om bijvoorbeeld een eigen zaak te starten. Voor kinderen is er geen groot verschil, en voor de meeste andere uitkeringen ook niet.

Het gaat erom dat alle bovengenoemde hokjes van onze sociale zekerheid vervan-

De voordelen van 'gratis geld'.

ROLAND DUCHÂTELET

VOORSTEL BASISINKOMEN

	Per persoon/ maand in €	Aantal in miljoen	kosten per jaar miljard €
0-17 jaar	170	2,27	4,6
18-25	500	1,18	7,1
26-60	700	5,13	43,1
61-67	800	1,02	9,8
68+	1.300	1,55	24,2
		11,2	88,8

gen worden door één glazen huis, waarbij uiteraard nog ruimte blijft voor een speciale behandeling van uitzonderingen.

Het 'vervangingsinkomen' dat we nu kennen - de reden waarom veel mensen er voordeel aan hebben om niet te gaan werken - wordt een 'tewerkstellingsubsidie' zoals de RVA die nu in sommige gevallen geeft. Een basis van een inkomen, geen vervanging ervan.

De enige groep die nu niets heeft en dan wél iets bij krijgt, zijn de 1,3 miljoen 'ouders aan de haard'. Dat kost 11 miljard euro en dat bedrag is inbegrepen in de 89 miljard cash budget hierboven.

Broekzak-vestzak

De vraag is dan: moet de werkgever het basisinkomen betalen, of de overheid? Voor alle werknemers die direct of indirect voor de overheid werken, maakt het geen verschil. De overheid betaalt toch. Wat nu in het budget personeelslasten zit of in subsidies aan vzw's uit cultuur en sport, is een broekzak-vestzakoperatie.

Het basisinkomen is een individuele tewerkstellingsubsidie, waardoor de collectieve subsidies of overheidsbudgetten

verminderen zodra je het basisinkomen invoert en de subsidies aan de vereniging in verhouding aanpast. Een deel van de subsidie van de vereniging wordt vervangen door de individuele subsidie (het basisinkomen) aan de werknemers van de vereniging.

Aangezien er bijna 1,8 miljoen mensen op een of andere manier voor de overheid werken, onder wie ook zelfstandigen, kan je de 15 miljard euro die overeenkomt met het basisinkomen voor die mensen van de 89 miljard euro aftrekken, omdat die nu al in overheidsuitgaven zit en daar dan wegvault. Netto kom je dus op de 75 miljard euro die we nu uitgeven! Er is dus helemaal geen budgettair probleem om de huidige uitkeringen te vervangen door een basisinkomen.

Het is aangewezen dat de overheid het basisinkomen aan iedereen automatisch betaalt, maar dat voor sterke sectoren zoals de industrie, de bedrijven zelf een 'vervangende' tewerkstellingsbelasting betalen gelijk aan het basisinkomen.

Er is helemaal geen budgettair probleem om de huidige uitkeringen te vervangen door een basisinkomen.

De vraag is nu of we aan sommige sectoren hetzelfde cadeau willen doen als aan de overheid, met name dat ze een 'tewerkstellingsubsidie' krijgen voor het personeel dat ze tewerkstellen, doordat hun werknemers een basisinkomen krijgen. In dat geval zouden er in de landbouw bij de fruitpluk meer Belgen werken. Voor de bouw, die geteisterd wordt door concurrentie van Oostbloklanden, zouden onze werknemers even goedkoop worden als de geïmporteerde arbeiders.

En wat voor het bankwezen, de distributie, de schoonmaakbedrijven, enzovoort? Dat wordt een politieke beslissing, net zoals voor de sterkste sector van onze economie, de industrie, waarbij het om 4 miljard euro aan basisinkomens gaat. Maar ook daar zitten we met een loonkostenhandicap, zodat je zou kunnen overwegen de compenserende belasting toch iets lager te nemen dan het bedrag van het basisinkomen.

Voor de werkgevers is er één ernstig probleem: de onderhandelingspositie van werknemers wordt plots véél sterker, want hun 'loonkosten' worden véél lager. Ik zie de vakbonden al overgelukkig in hun handen wrijven. Als ondernemer ben ik echter van mening dat het goed is dat werknemers van een ijzersterke sociale zekerheid genieten en dat zij zo veel mogelijk kunnen verdienen. Dan kunnen ze ook meer uitgeven. Dat was ook de reden waarom Henry Ford zijn arbeiders honderd jaar geleden een forse opslag gaf: omdat het goed is voor de koopkracht, en dus goed voor de economie.

Roland Duchâtelet
Voorzitter Melexis en voetbalclub Standard

De opinie van Zak

